כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בראשית ■ כ"ד תשרי ה'תשע"ג ■ 10.10.2012 ■ גליון מס' 193

תפוצה לכל קהילות ישראל

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ

/ הרבי מלובביץ' זי"ע

פרש"י: **אמר ר' יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם , שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום כוח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים. שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גויים - הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו. ברצונו - נתנה להם, וברצונו - נטלה מהם ונתנה לנו.**

הרמב"ן מקשה על דברי רש"י "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם": כיצד ניתן להעלות על הדעת שהתורה תתעלם מסיפור בריאת העולם, שהוא שורש האמונה היהודית?

גם תירוצו של רש"י דורש ביאור: (א) מה פשר טענת אומות העולם "**לסטים** אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים" - והרי כיבוש ארצות במלחמה הוא נוהג נפוץ, ומעולם לא מצינו שהאומה הכובשת הואשמה בגזל בשל כך? (ב) כיצד מיישבים דברי רש"י את הצורך בשאר הפרשיות - אלו שבין פרשת מעשה בראשית לפרשת "החודש הזה לכם"?

והביאור בזה:

כוונת דברי רש"י "לא היה צריך להתחיל את **התורה** אלא מהחודש הזה לכם" היא **שהתורה** כספר ציוויים והוראות **לבני-ישראל**, אינה המקום המתאים לעיסוק בנושאים - חשובים ככל שיהיו - שאינם קשורים במעמדם המיוחד של בני ישראל, כפי שנקבע ביציאת מצרים ובמתן-תורה; מקומם של נושאים אלה הוא בספר אחר או במסורת שבעל-פה, אך לא בתורה.

על כך משיב רש"י, שגם ספר בראשית נועד כהוראה עבור **בני-ישראל** - כדי לשמש כתשובה על טענת אומות-העולם "לסטים אתם".

הסבר הדברים:

טענתן של אומות העולם היא, שכיבוש ארץ ישראל ע"י בני-ישראל שונה לחלוטין מכל כיבוש אחר: כל כיבוש אחר משפיע רק על הבעלות על הארץ הכבושה, אך אינו משנה את **מהותה**, ולכן הוא הפיך מטבעו; כיבוש הארץ ע"י בני-ישראל, לעומת זאת, הפך את הארץ ל"ארץ-**ישראל**" - ארץ השייכת **מעצם מהותה לבני**-ישראל בלבד, וזכותם של אומות-העולם פקעה ממנה **לצמיתות**. שינוי מהותי שכזה - בניגוד לכיבוש רגיל - נחשב בעיני אומות-העולם לגזל ("לסטים אתם").

על כך באה תשובתם של בני-ישראל:

"**כל** הארץ של הקב"ה היא, הוא **בראה**": מאחר שהקב"ה ברא את הארץ, היא נתונה כל-כולה לשליטתו המלאה - לא רק בחיצוניותה, אלא גם במהותה ובפנימיותה; ולכן יש בכוחו לשנות לא רק את **הבעלות** על הארץ, אלא גם את **מהותה**.

יתרה מזו - "הוא **בראה ונתנה** לאשר ישר בעיניו": ארץ-ישראל הוגדרה **מיד עם בריאתה** כארץ השייכת לבני-ישראל ("אשר ישר בעיניו"), ושלטון אומות-העולם עליה היה מלכתחילה זמני בלבד; כיבוש הארץ לא שלל מאומות העולם,איפוא, שום זכות שהיתה להם בה.

יתרה מזו - "**ברצונו** נתנה להם, **וברצונו** נטלה מהם ונתנה לנו": גם אוותה נתינה זמנית של הארץ לאומות-העולם לא היתה אלא חלק מתהליך הגשמת רצונו של הקב"ה לתיתה **לבני-ישראל**, שכן כך עלה ברצונו של הקב"ה - שהארץ תגיע לידי בני-ישראל מישי הגויים.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

אדם הראשון

"בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן...

המשך בעמ' 2

שו"ת קיץ

שאלה: ועד הבית שלנו מפעיל בקיץ ממטרות הפועלות באופן אוטומאטי גם בשבת, האם יש בכך איסור כלשהוא?...

המשך בעמ' 3

סיפור לשבת

להודות גם על הרעה

מחלה, לכאורה, היא דבר רע בפני עצמה, המגיעה ממדית הדין, אולם יש, ואפילו מחל ה קשה הופכת לגילוי של מידת הרחמים...

המשך בעמ' 3

שביבים

- והארץ היתה תוהו ובוהו
- מודים אנו לך
- מודים אנחנו לך

המשך בעמ' 4

הסבר זה מיישב היטב גם את מקומן של הפרשיות שבין בריאת העולם לפרשת "החודש הזה לכם", שכן פרשיות אלה סובבות כולן סביב תהליך זה של העברת ארץ-ישראל מרשות אומות-העולם לרשות בני-ישראל.

פרשת בראשית

אדם הראשון

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" (קה"ר ז) אדם הראשון בהיותו בגן עדן היה במצב עליון מאד יותר ממה שהוא האדם עתה. את מצבו זה של אדם הראשון מתאר הרמח"ל בכמה מספריו, בספרו 'דעת תבונות' הוא כותב: "אדם הראשון קודם חטאו היה מעוטר ומוכתר בעטרות קדושה ויקר רב מאד, עד שביקשו מלאכי השרת לומר לפניו: קדוש! והיה בו מן הידיעה ומן הקדושה וכל שבח מעלה שיעור גדול, וזאת מפני היותו יציר כפיו של הקב"ה והיו מעשיו מרעישים כל העולמות ודאי". כדי לקבל מושג למצבו של אדם הראשון אז ביחסם למצבו היום כותב הרמח"ל: "כי הגופניות של אדם הראשון קודם חטאו היה בערך הרוחניות אשר לו עתה, צאי וחשבי: הרוחניות שלו [אז איך היה". בספרו "דרך ה'" מייחד הרמח"ל פרק שלם למין האנושי בכלל ולאדם הראשון בפרט, ושם (חלק ראשון פרק שלישי) הוא כותב כי אדם הראשון בעת יצירתו היה במצב שקול ומאז הוא נמצא במלחמה תמידית בין הטוב והרע, כדי שיוכל לזכות בשלמותו ביגיע כפיו, והיה לנשמתו קודם החטא היכולת לזכך את עצם הגוף וחומרו ולהעלותו עילוי אחר עילוי עד שיהיה הגוף ראוי להתלוות עם הנשמה, ואת כל הטוב הזה איבד אדם הראשון בחטאו. ונשאלת השאלה: מהי הסיבה שהתורה מספרת לנו עובדות שהיו פעם ואינן היום, ומה יכולים אנו ללמוד מהעובדות הללו לדורות?

באייר תרס"ח נשאל הראי"ה על ידי תלמידו ד"ר משה זיידל על הדעות של המחקרים החדשים שהם ברובם סותרים את פשטי דברי התורה. ועל כך השיב לו הראי"ה: שגם אם אין כל אמת מוכרחת בדעות החדשות, אין אנו חייבים להכחישן ולעמוד נגדן, מפני שהתורה לא באה לספר לנו עובדות פשוטות ומעשים שהיו, כי העיקר בסיפורי התורה הוא התוך, ההסברה הפנימית שבעניינים הכתובים בתורה, לכן את התורה נוכל להסביר לפי שתי התיאוריות: אפשר להסביר לפי התיאוריה שהעולם החל במציאות של תור של זהב, שבתחילה האדם התענג על רוב טובה גשמית ורוחנית ואח"כ הייתה נפילה בגלל חטא אדם הראשון. ואפשר להסביר את התורה גם לפי התיאוריה שהמציאות החלה מלמטה למעלה, מתחתית מדרגת ההוויה כשהיא הולכת ומתעלה, גם זו וגם זואינן סותרות את התורה, ואעפ"כ אנו מעדיפים לאמץ את התיאוריה הראשונה, לא משום הכרח או לחץ, אלא מפני שבאפשרות הראשונה מונחת אמת חינוכית גדולה. מפני שהתיאוריה שהעולם בתחילתו היה במציאות מושלמת, מלמדת אותנו שאפילו אם יתעלה האדם במעלה הגדולה ביותר, שיהיה מוכן לכל כבוד ועונג, גם אז אין שלמותו מובטחת אם לא ידע לשמר את מוסריותו. כי בהשחית האדם את דרכו, לא זו בלבד שיאבד את כל אשר לו, אלא יוכל להרע לעצמו ולתולדותיו עד דורות רבים מאד. ואת הלימוד הזה אנו לומדים מהמציאות של אדם שהתחיל את חייו בגן עדן בכל טוב, ואחר שחטא גורש משם. בדבריו אלו מלמד אותנו הראי"ה מסר לדורות: שלא ההישגים שהאדם משיג, הן בתחום הרוח והן בתחום החומר, הם העיקר בחיים, אלא החשוב יותר היא היכולת של האדם לשמר את היש אשר השיג בחייו, ולנהוג בתבונה לבל יאבד את אושרו שיש לו כבר, ורק לאחר שמירת הקיים עליו להוסיף חיל על החיל אשר לו מכבר. כך על האדם לנהוג בחייו האישיים, וכך עליו לנהוג בחיי המשפחה שלו, וכך צריך הוא לנהוג בכל המעגלים הסובבים אותו, בחיים החברתית ובמערכת הלאומית, שאם לא כן הוא עלול לאבד את כל אשר לו.

משום המסר החשוב הזה אין אנו חפצים לקבל את המסקנות של החוקרים החדשים שבאומות העולם ושל ההולכים בעקבותיהם ממחנה ישראל, שלקחו את התנ"ך לפי ההסברה הנוצרית הרואה את העולם כבית?כלא שמתחילתו נולד בחטא וככזה יש להתייחס אליו, וכן אין אנו מקבלים את השיטה הרואה את העולם כאילו התחיל מלמטה בהתפתחות, מבלי שהיה לו עבר מפואר. כי הרעיון הזה הוא מפחיד, שהרי אולי לעולם לא יבוא האדם לשלמות, כי שמא ייעצר באמצע דרכו, או אולי אפילו ייסוג לאחור, מפני שאין לנו בטחון לומר שהאושר הוא טבע קבוע לאדם, במיוחד האדם החומרי שהוא בגוף ונשמה יחד, ולכן רק השיטה שהווית האדם בתחילתו הייתה בגן עדן, שהאדם בתחילתו היה מושלם ונפל משלמותו, רק היא המבטיחה לנו שגם להבא אם גם תהיה נסיגה לאדם, סופו שישוב האדם לקדמותו.

סיפור לשבת

להודות גם על הרעה

מחלה, לכאורה, היא דבר רע בפני עצמה, המגיעה ממדית הדין, אולם יש, ואפילו מחל ה קשה הופכת לגילוי של מידת הרחמים, והאדם מגלה עד כמה התחסד אתו הבורא יתברך כשגרם לו לחלות...

אחד הסיפורים המופלאים בענין זה אירע למנהל מוסדות "אור החיים" בבני ברק רבי משה פראדו זצ"ל.

היה זה באחת המסעות בהם הרחיק לאמריקה בכדי לגייס כסף עבור מוסדותיו. מיד כאשר הגיע לאמריקה חש ברע והוא היה חייב להיות מרותק למיטתו. באותם השעות התגנבה אל ליבו מחשבה שיש בה קצת חסרון באמונה: הלא שלוחי מצוה אינן ניזוקין, ואיך ייתכן, שאני, ההולך לדבר מצוה חולה?!...

רופא הוזעק למיטתו כמנהג המקום, וביקש להאזין לפעימות ליבו, והנה כשראה את הציצית הצחורה על גופו, התרגש ואמר: "מה! יש עוד יהודים עם בגד כזה?! אני זוכר את הבגד הזה מהעיירה"... מין הארה נזרקה בו באותו רגע, לא לשווא עשה אותי בורא עולם 'חולה' בדיוק במקום זה. הוא חייך לעבר הרופא ואמר: "אתה יודע אמריקה התקדמה עם השנים, כדאי גם לך להצטרף אל הגל החדש של השבים לקונם ולא לפגר מאחור"...

"קח לך", הושיט לרופא. היה זה זוג תפילין יקר ערך, בשווי מאות דולרים, אותו רכש כמתנה עבור נדיבי הישיבה. הרופא חייך, הבטיח להניח את התפילין מדי יום ביומו, ואמר כי אם יבוא אי פעם לישראל, ירצה לערוך איזשהו ביקור במוסד המעניין שלו. אחר רשם תרופות, נטל שכרו והלך לו. תוך זמן קצר התאושש רבי משה, ושוב יכול היה למלא את תפקידיו הרבים, ולשוב ארצה.

שנים חלפו. הפגישה עם אותו רופא פרחה מזיכרונו. באחד הימים התקבל טלפון במזכירות. אלמוני בקש לשוחח עם הרב פרדו. הלה הציג עצמו וביקש לבוא למשרד, רבי משה לא הצליח לזהותו, אולם לא נמנע מלהדריכו בדרכי הגישה למקום. חלפה שעה קלה והנה הוא הופיע. רק כעת נזכר רבי משה. הוא היה הרופא הישיש...

הוא קידם את פניו בשמחה. הרופא סיפר לו, שמאז אותה פגישה, לא עבר עליו יום ללא הנחת תפילין, וכי הוא מקיים גם את הבטחתו השניה ובא לבקר במוסדות. הניח רבי משה יד אוהבת על שכמו וערך לו סיור מקיף בכל האגפים, לבסוף החזירו למשרד. לא יאמן. אמר הרופא, בטוח הייתי שמדובר במקום קטן ועלוב, והנה אני מגלה קמפוס שלם, ממלכה מפוארת... הוא שתק ואחר אמר: ראה רבי משה, אני אדם עירירי, כל חיי חסכתי כסף, אולם אדם אינו חי לעולם... מבקש אני לתרום את כל רכושי לטובת מוסדות "אור החיים"!!

התרגשות עמדה במשרד, רבי משה לא ידע כיצד להודות למיטיב, שהיה עד כה אלמוני ובלתי מוכר.

לבסוף נטל סידור שעמד על שולחנו והקריא לו מתוכו את דברי המשנה (אבות ו, י): "בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לא כסף ולא זהב לא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד". והסביר: כסף שאדם משאיר בעולם, הוא לכאורה כסף אבוד מבחינתו, מלבד תורה ומעשים טובים שרכש בכספו, ולשני הדברים הללו זכית בתרומתך כאן!

במהירות הובא לשם עו"ד נוטריון, והדברים נוסחו כחוק.

כשיצא הקשיש, אמר רבי משה: כמה עיוור הוא האדם, כשחליתי לפני שנים באכסניה, הרהרתי על שאיני מצליח למלא את תפקידי. התנחמתי בעובדה, שבשל אותה מחלה זכיתי לקרב אדם להנחת תפילין, אך לא שיערתי, שבאמצעות אותה מחלה עצמה, נטעתי את הבסיס לתרומה עצומה, בה זיכנו היום.

הנה כי כן, אותה מחלה, אשר נדמתה בתחילה כמידת הדין, היא עצמה התגלגלה והתהפכה למידת הרחמים...

שו"ת חורף

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: ועד הבית שלנו מפעיל בקיץ ממטרות הפועלות באופן אוטומאטי באמצעות מערכת ממוחשבת. הממטרות פועלות גם בשבת, האם יש בכך איסור כלשהוא?

תשובה: לכאורה אין איסור.

ביאור: בספר שמירת שבת כהלכתה[א] כתב לשאול שאלת חכם אם מותר להשקות בשבת באמצעות מערכת השקאה ממוחשבת, ובהערה שלח לעיין בספר שולחן שלמה[2] ששם מובא מהגרש"ז אוירבעך זצ"ל דדעתו דמעיקר הדין אין איסור להשתמש במערכת השקיה ממוחשבת בשבת המתוכנתת לפני השבת, אולם כיוון שאין הדבר מפורסם שיש אפשרות להשקות באופן אוטמטאי הרי זה אסור משום מראית עין שיחשדו בו שהפעיל את ההשקיה בשבת. וכתב עוד דלא יועיל לשים שלט שההשקיה פועלת באמצעות מערכת ממוחשבת ואין זה יועיל כדי למנוע את מראית העין עיין שם בדבריו.

ולענ"ד היה נראה שבמציאות של היום מערכות ההשקיה הממוחשבות מצויות מאד, וידוע לאנשים על אפשרות זו, ולכן אין לחוש משום מראית עין.

עוד יש לדון מצד 'השמעת קול' המבוארת לאיסור בסימן רנ"ב ס"ה לדעת הרמ"א, אמנם אם מדובר במערכת השקיה הפועלת ע"י טפטפות אין לחוש לכך כיוון שאין משמיעות קול, ואף במערכת השקיה באמצעות ממטרות הכריע בשו"ת ציץ אליעזר[ג] דאין הם בגדר 'השמעת קול' האסורה לדעת הרמ"א, וכן פסק בספר שמירת שבת כהלכתה[ד].

עוד יש לדעת דדעת ה'אגרות משה' הייתה שאין היתר להשתמש בשעון שבת אלא לצורך מאור הבית, קירור וחימום הבית, וחימום התבשילים בשבת בבוקר, דחשש ד'שעון שבת' הוא בכלל איסור 'אמירה לנכרי' ורק פעולות שהיה בהם מנהג להתיר על ידי אמירה לנכרי, מותרים גם על ידי שעון שבת, אבל מלאכות אחרות לא, ויוצא לפי דבריו דאין היתר להשתמש בשעון שבת (או במערכת השקיה ממוחשבת) לצורך השקיה בשבת[ה]. אך בדברי שאר הפוסקים מצאנו שלא סברו זאת.

א - פרק כ"ו סעיף ח' (מהדורה חדשה)
ב - בסימן רנ"ב סעיף ה'.
ג - חלק ד' סימן ל"א.
ד - שם הערה כ"ז.
ה - ואולי גם לפי דבריו יש לחלק בין שעון שבת הפועל רק עבור השבת, ובין מערכת ממוחשבת הפועלת באופן אוטומאטי כל ימות השבוע ואינה מתוכננת רק עבור השבת וצ"ע.

שביבים / שאול שיף

והארץ היתה תוהו ובוהו

סיפר האדמו"ר מקלויזנבורג-צאנז זצוק"ל:

שמעתי מהגה"צ אבד"ק נאסאד זצוק"ל, שהרה"ק מאפטא זי"ע נענה פעם ואמר, כי קודם שיבוא משיח יהא דור מאד מאד מאד וכו' - כך אמר עד עשר פעמים, ובכל פעם שאמר תיבת "מאד" החוה בידו כלפי הקרקע והשפילה - נמוך, ואליהם יבוא משיח ולא אלינו. דבריו לא היו כמליצה בעלמא אלא בכוונה מיוחדת, (והרה"ק מרוזין זי"ע העיד עליו שיש לו בפיו מאזניים של זהב, בו הוא שוקל כל תיבה טרם אמירתה), והכתובים גם כן מוכיחים כן בפרשת האזינו: (דברים לב, לו) ואפס עצור ועזוב וגו', ובעוד כמה מקומות בדברי הנביאים, וכן בחז"ל סוף סוטה ובסנהדרין פרק חלק וגם בזוה"ק דבריהם מלאים בשפלות הדור של עקבתא דמשיחא, בגשמיות וברוחניות, והדברים גלויים וידועים.

מכ"ק אאמו"ר זי"ע שמעתי, בעת שהשתוללה המלחמה העולמית בשנים תרע"ד והלאה, ורבו הצרות והתלאות של כלל ישראל, שאמר לו אחד ממכיריו, הרה"ח ר' אברהם יוסף, כי משיח הנה כבר בא בודאי, אז נענה לו אאמו"ר ואמר לו כשעיניו זולגות דמעות, האמן לי, אברהם יוסף, אמנם בא יבא משיח, ואולם לו ידעתי כי כל הקורה אותנו עתה הוא רק הסיום וקץ לכל צרותינו (ובלשה"ק, דיע ווערמיגע פלאמען), הייתי מרקד מחמת שמחתי. כאן נתרבו דמעותיו והמשיך ואמר, אוי לי, וי לי, מי יודע מה עוד יקרה כאן טרם שעוד יבוא משיח. לשמע הדברים נתלהב ר' אברהם יוסף הנ"ל וזעק, רבי, וכי לא די בכל אלו עד עתה, אשר אלפי יתומים כבר מתגוללים, כל גאליציא ומחצית מדינת אונגארין חרבים ושרופים באש, רבבות יהודים נעים ונדים ללא קורת גג, כן אלפי אלפים חיילים יהודים נלקחו למלחמה וחייהם תלויים להם מנגד, וגם בארץ רוסיא קשה ומר מאד לישראל, כל כך הרס ואבדון באו לעולם, ועדיין לא די. השיבו אאמו"ר שוב, וכי מה אומר לך, אילו ידעתי כי כל זה הוא רק ה"ווערמיגע פלאמען" הייתי מרקד משמחה. ונתאנח שוב, אוי לי, וי לי, מי יודע מה עוד יקרה טרם שיבוא משיח. והוסיף ואמר, על פי מה שכתוב, אוי ו מה שעוד יקרה כאן לפני שיבוא מלך המשיח. בפעם אחרת שמעתי מפה קדשו, כי זקה"ק מגארליץ זי"ע כבר אמר כדברים אלו, וכן הגה"ק מצעשינאב זי"ע, שצדיקים אלו ראו כבר בימים ההם את אשר יקרה אותנו באחרית הימים, ומהם לא העלימו מן השמים את העתיד לבוא על בני ישראל.

אמרו חז"ל (מגילה טז.) אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים, כשהן יורדין יורדין עד עפר, וכשהן עולין עולין עד לכוכבים. ע"כ. והיודע למוד מה נקרא ירידה עד לעפר שאין אחריה ירידה עוד, הוא יוכל לידע אימתי תהיה הגאולה העתידה בב"א, שכאשר יגיעו לדיוטא הנמוכה ביותר שאין נמוך הימנה, אזי תתחיל גאולתם לבוא ויחלו לעלות ולהתרומם מעלה מעלה, וגאולת ישראל תהא בין בגשמיות ובין ברוחניות, כשם ששפלותם בעת גלותם וצרתם היא ברוחניות ובגשמיות.

נעלמים ונסתרים הם דרכי הבורא ית"ש מאתנו, אבל כך הן דרכיו, וככתוב בתחילת התורה הק', בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים, ואיתא במדרש (ב"ר ב, ד) זה רוחו של מלך המשיח. שטרם ביאתו של מלך המשיח צריכה הארץ להיות תוהו ובוהו, וכפירוש רש"י, תוהו לשון תמה ושממון שאדם תוהה ומשתומם על בוהו שבה, ובנוסף לזאת גם חושך על פני תהום, מרמז עה"כ (שמואל א ב, ט) ורשעים בחושך ידמו, והכסיל בחושך הולך (קהלת ב, יד), שיהא תוהו ובוהו בגשמיות וחושך ברוחניות, ואז הגיע העת של ויאמר אלקים יהי אור, זה אורו של מלך המשיח (עיין פסיק"ר פר' לו). וכל הצדיקים הק' לא רצו שיתקיים כל זה בדורם, ובכח קדושתם דחו זאת לזמן מאוחר יותר, עד שכבר אי אפשר לדחות יותר...

יובן מה שאמרו כמה רבנן על דור של משיח ייתי ולא אחמיניה (סנהדרין צח:), והרבה צדיקים בקשו מהשי"ת שלא יהיו בדור שבו יבוא משיח, לפי שראו בעיניהם הק' את מראיתו של זה הדור ושפלותו כי רבה היא, וידעו שלא יוכלו לסבול ולראות זאת, ולא יוכלו לעמוד ולהביט בחבלי משיח אשר יפקדו את אותו הדור. וידוע מהרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע שלא היה אומר הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח, כי אמר שאינו רוצה להיות מדורו של מלך המשיח, ופירשתי כוונתו, לפי שדרכו בקודש היתה תמיד להמשיך רחמים ישועות טובות והשפעות לבני ישראל, וידע שלא יוכל לסבול להביט ולהימצא בדור של עקבתא דמשיחא.

מודים אנו לך

דבר נורא כתוב בגמרא (סנהדרין צד.): נאמר בפסוק "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ" וגו' (ישעיה ט) א"ר תנחום דרש רב קפרא בציפורי מפני מה כל מ"ם באמצע תיבה פתוח וזה סתום (שכתוב בפסוק "לסמרבה", מ"ם סופית באמצע התיבה)? ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג (פירש רש"י: ביקש הקב"ה לסתום צרותיהן של ישראל ולעשות את חזקיהו משיח. והוסיף המהרש"א, זאת משום, שאותו דור היה כולו זכאי כפי שאמרו חז"ל שבדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, ואם דור כזה לא יזכה למשיח, עד מתי יבוא דור שיהיה ראוי לכך). אמרה מדת הדין לפני הקב"ה: רבש"ע ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח, חזקיה שעשית לו כל הניסים הללו (שניצל מסנחריב, ונתרפא מחליו), ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח? לכך נסתתם.

כתב אאמו"ר שליט"א (אביו של מחבר הספרים "אוצרות התורה", בספרו "באר אברהם"): הרי לנו החשיבות העצומה של ההודאה לה' על ניסיו ונפלאותיו. שלא היה זמן טוב יותר מכל הזמנים שיבוא משיח, הדור היה ראוי, חזקיהו היה ראוי, והקב"ה בכבודו ובעצמו ביקש לעשותו למשיח, מה עיכב? - "הרי לא אמר שירה לפניך מכל הניסים שעשית לו"! נורא למתבונן!

ואף כי טעמים רבים יש מדוע לא אמר חזקיהו שירה, עם כל זה היתה עליו תביעה והפסיד מלהיות משיח.

מודים אנחנו לך

מסופר כי בעת שהותו של הגר"י מסלנט זצ"ל בפארים, נכנס פעם אחת לבית קפה והזמין כוס קפה. המשקה עלה לו פראנק אחד. אמר ר' ישראל, הקפה עולה רק כמה סנטים, ומדוע גובים הם פראנק. אך הבית ורהיטיו היפים, הן שמסביב לבית, כלי החרסינה והזכוכית היקרים ושרות המלצרים האדיב- כל זה עולה כסף רב.

מסקנה: הבא לשתות כוס קפה, אינו נהנה רק מהקפה, אלא מכל הנוחיות הנלוות להנאת השתיה. בדין הוא שמשלמים ביוקר על כוס קפה.

מכאן אנו למדים, אמר רבי ישראל, עד כמה צריך האדם להכיר טובה כשהוא ב'בית קפה' של הקב"ה. האדם שותה מעט מים בצימאונו, הוא נהנה מהאדמה שהוא דורך עליה, מהאוויר שהוא נושם. מנעים עצמו מריחות פרחים נעימים. ואחרון אחרון חביב מכל שהוא אדם הנברא בצלם. בשעה שהוא מודה לה' על הנאתו, צריך הוא להביע את הכרת טובתו על כל הנאתו הנגרמת לו באותו רגע...

ולכן "אין אנחנו מספיקים להודות לך".

מודים אנחנו לך

ביאר הסבא מנובהרדוק זצ"ל על פי מעשה נפלא: עני אחד שמע על עשיר גדול - רוטשילד שמו, והחליט לנסוע אליו ולבקש את עזרתו. ואכן אחר מספר חודשים חזר עם נדבה הגונה מרוטשילד, והצליח במסחרו. ראה זאת חברו ועשה כמוהו. נסע לרוטשילד, בדרך אסף נדבות עד הגיעו אליו, ושם קיבל פרוטות. טען העני לרוטשילד: חברי קיבל ממך נדבה מכובדת, וצרור גדול ואילו לי אתה נותן כמה פרוטות?

ענה לו רוטשילד: הבדל גדול ביניכם, חברך לקח מעט לחם ויצא לדרך, לא פנה לאיש, לא ביקש נדבות, אכל עד שתם לחמו והגיע אלי תשוש ורעב, אמר לי, באתי ישירות אליך, אם לא תושיעני אגווע ברעב, איני מכיר אף אחד זולתך. ובכן האם אניחנו למות? מיד נתתי לו כל מחסורו. אך אתה, הרי בדרכך אלי קיבצת נדבות, לקחת מפלוני ואלמוני ובאת גם אלי ומכאן תלך הלאה, מי שמקבץ מעות מכולם מקבל ממני כמו מכולם...

סיים הסבא: זה מה שאנו אומרים "ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע... אין לנו מלך עוזר וסומך אלא אתה", כאשר אנו מאמינים בו בלבד אז הוא עוזר וסומך.

("הגדת מעשה רב")

מודים אנחנו לך

מעשה ביהודי, שהובא עם אביו ואמו וכל משפחתו לגטו באושוויץ באחד המשלוחים. לא עבר זמן רב וכבר העמידו אותם בתור רווי אימה של ה"סלקציה", מי לחיים ומי למוות, שעליו פיקד הצורר ד"ר מנגלה ימ"ש. כל בני המשפחה, ההורים, האחים והאחיות, הופנו לצד השמאלי- למוות, ורק הוא מכל בני המשפחה הופנה ימינה, להילקח לכוחות העבודה שהנאצים השתמשו בהם למטרות האפלות.

לאחר שניצל ממלתעות הרגע ומכל התלאות שעברו עליו והגיע לירושלים סיפר אותו יהודי: מיד לאחר המיון הנורא, נלקח הוא יחד עם עוד שבעה עשר אנשים צעירים, כדי לצאת לעבודת הכפיה, אך בטרם ניתן להם ההכשר לעבוד, נצטוו כולם להתפשט ולהיכנס לבור של מים שנמהל בכמות גבוה של "קרבול"- חומר חיטוי חריף וצורב ביותר. קשה לתאר את הצריבה הנוראה בכל חלקי הגוף, ובמיוחד מחמת החומר שחדר לאוזניים ולעיניים. כולם קפצו למים ומיד נסו החוצה, ואני. אומר היהודי, דווקא במים הצורבים הללו, נשארתי לעמוד והתחלתי למלמל לעצמי:

ריבונו של עולם! היו לי אב ואם, שני אחים ושלוש אחיות, ונותרתי לבדי, אך נשארתי עדיין בבגדי, אלא שעתה גם זה כבר אין לי, שהלא הפשיטו אותי ונותרתי עירום ובחוסר כל, רק עם בשרי- "מבשרי אחזה אלוה" - רבש"ע, אני אתך ואתה אתי, ואת זה אף אחד לא יוכל לקחת ממני לעד! ואם כן, לא חסר לי כלום...!

ברגע שבו חשבתי מחשבות אלו, סיים היהודי, התחלתי לחוש תענוג גדול, שכמותו לא חשתי כל ימי חיי. והנה חברי לסבל עומדים בחוץ וצועקים: מה אתה עומד ומשתהה למטה בקרבול החריף, מהר צא מהגיהנום. ואני עומד ומתענג בהרגש כי ה' יתברך אתי ואיני חסר דבר...

(כל הכותרות "מודים אנחנו לך" הועתקו מהספר החשוב "אוצרות התורה". גם הסיפור השבועי נלקח משם)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il